

Parlamentarët e Kosovës dhe Serbisë përkrahin njohjen e diplomave universitare

Hyrje

Këshilli për Qeverisje Inkluzive (CIG), më 17 qershor të vitit 2015, ka organizuar në Prishtinë tryezën e tretë të rrumbullakët për anëtarët e parlamenteve të Kosovës dhe Serbisë. Në dy tryezat e kaluara të organizuara në Prishtinë dhe Beograd, parlamentarët kanë diskutuar modelet e bashkëpunimit mes dy parlamenteve. Ata janë pajtuar që të angazhohen në bashkëpunim të drejtpërdrejt me qëllim të përkrahjes së zgjidhjes së problemeve konkrete, si dhe të kontribuojnë në normalizimin e përgjithshëm të marrëdhënieve mes dy shoqërive. Në takimin e tretë, shumica dërrmuese e pjesëmarrësve janë pajtuar që ky bashkëpunim parlamentar të institucionalizohet përmes një mekanizmi joformal të emëruar “Grupi për Bashkëpunim”.

Pjesëmarrësit e tryezës kanë qenë anëtarë të parlamentit të Kosovës nga Partia Demokratike e Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës, Lëvizja Vetëvendosje, Lista Serbe; dhe anëtarë të parlamentit të Serbisë nga Partia Progresive Serbe, Partia Socialiste e Serbisë, Partia Demokratike, Partia Social Demokrate, Lidhja e Social Demokratëve të Vojvodinës, Lëvizja *Preokret*, dhe Partia për Veprim Demokratik. Përfaqësuesit e qeverive të Serbisë dhe Kosovës janë ftuar të marrin pjesë në sesionin e pasdites.

Kjo iniciativë e CIG përkrahet nga Departamenti Federal i Punëve të Jashtme i Zvicrës.

Grupi për Bashkëpunim ka adresuar çështjen e njohjes së diplomave universitare. Përkundër marreveshjes mes Prishtinës dhe Beogradit të arritur në vitin 2011, vetëm 15 nga gjithsej 433 aplikacione janë njohur deri më sot, dhe procesi është bllokuar. Kjo gjendje i prek posaçërisht serbët e Kosovës të cilët kanë studiuar në Serbi dhe janë duke kërkuar një vend pune në Kosovë, dhe shqiptarët nga Serbia të cilët kanë studiuar në Kosovë dhe janë duke kërkuar punë në Serbi. Disa folës kanë thënë se procesi është pezulluar për shkak të mungesës së procedurave të duhura teknike dhe se Beogradi e Prishtina janë duke punuar në këtë çështje, por shumica e folësve besojnë se problemet janë të natyrës politike, e jo teknike. Ata kanë propozuar që si lehtësues i implementimit, Bashkimi Evropian do të duhej të intervenonte për ta zhbllokuar procesin.

Ky raport ofron një pasqyrë të shkurtër të diskutimeve. Me qëllim të inkurajimit të diskutimeve të hapura, tryeza është organizuar nën rregullat e Chatham House, ku ato që thuhet në takim nuk u atribuohen folësve specifik.

Grupi për Bashkëpunim

Duke krijuar Grupin për Bashkëpunim, anëtarët e të dyja parlamenteve janë përkushtuar për normalizimin e marrëdhënieve mes dy shoqërive dhe të kontribuojnë në implementimin e marrëveshjes së Brukselit. Siç ka thënë njëri nga pjesëmarrësit, “një normalizim i vonuar, është refuzim i normalizimit”.

Pjesëmarrësit kanë rekomanduar që Grupi për Bashkëpunim të takohet rreth katër herë në vit dhe t’i adresojë çështjet praktike në të cilat kapaciteti i tyre zyrtar u mundëson të kontribuojnë më së shumti. Për më shumë, ata do ta intensifikojnë angazhimin e tyre në normalizimin e marrëdhënieve, posaçërisht në avokimin për marrëveshje të caktuara, në formësimin e debateve publike në shoqëritë e tyre, dhe në përmirësimin e perceptimit që opinioni publik në të dyja vendet e ka për njëri tjetrin. Siç ka thënë një folës, “në mënyrë që të kemi marrëdhënie normale mes shoqërive tona, ne së pari duhet të kemi marrëdhënie normale brenda shoqërive tona”. “Na duhet ta ndryshojmë diskursin publik të tanishëm në Kosovë dhe Serbi”, ka thënë një tjetër folës.

Pjesëmarrësit duan të shohin pjesëmarrje më aktive në këtë proces të deputetëve që përfaqësojnë Listën Serbe në parlamentin e Kosovës.

Folësit kanë raportuar për një përparim të dukshëm në nivelin dhe cilësinë e komunikimit mes anëtarëve të të dy parlamenteve. “Deri shumë vonë, debatet janë fokusuar në simbolizëm, ku kemi humbur orë të tëra duke u grindur se a duhet thënë Republika e Kosovës apo Kosova e Metohija. Tani i kemi tejkaluar këto pengesa dhe jemi duke i adresuar problemet reale”.

Përkundër përparimit të dukshëm, shumë folës kanë thënë se komuniteti ndërkombëtar duhet të vazhdojë ta udhëheqë procesin, por kanë shtuar se gatishmëria e Prishtinës dhe Beogradit për të marrë për shumë përgjegjësi në këtë proces është duke u rritur.

Tashmë kemi çdo herë e më shumë vizita të zyrtarëve qeveritarë të Kosovës në Serbi, përfshirë edhe ministra, dhe anasjelltas. Një folës nga Kosova ka raportuar se Prishtina është inkurajuar me faktin që Beogradi nuk e ka bllokuar pjesëmarrjen e Kosovës në Asamblenë Parlamentare të Këshillit të Evropës. Një tjetër folës nga Kosova ka thënë se është më se e qartë se bashkëpunimi dhe zgjidhja e mosmarrëveshjeve është në interes të të dyja palëve, dhe se takimet e drejtpërdrejta dhe marrëdhëniet personale mes anëtarëve të parlamenteve janë një mjet i mirë për të krijuar momentumin për normalizimin e marrëdhënieve. Në këtë kontekst, ai ka propozuar që një numër deputetësh nga Serbia dhe Kosova të marrin pjesë në debatet e përbashkëta televizive në Kosovë dhe Serbi. “Ndryshimi i opinionit publik në favor të normalizimit është edhe më i rëndësishëm së ndryshimi i qeverive”, ka thënë një folës.

Një numër folësish kanë theksuar se është urgjente nevoja për zgjidhjen e problemeve të cilat ndikojnë në jetën e përditshme të njerëzve, siç janë tabelat e veturave, shërbimi *roaming* telefonisë mobile, diplomat universitare, dhe njohja e dokumenteve tregtare. Një folës ka thënë se Serbia është importuesi kryesor i Kosovës, duke mbuluar më shumë

se 25 përqind të importit të Kosovës në vlerë prej 800 milion eurove në vit, por ajo nuk i pranon dokumentet e kompanive të Kosovës.

Njohja e diplomave

Marrëdhëniet e komplikuar mes Serbisë e Kosovës reflektohen edhe në njohjen e diplomave universitare. Në vitin 2011, Prishtina dhe Beogradi kanë arritur një marrëveshje për njohjen e diplomave si pjesë e dialogut të Brukselit. Sipas marrëveshjes, Asociacioni i Universiteteve Evropiane (EUA), një institucion me seli në Bruksel i cili përfaqëson universitetet në 47 shtete, përmes agjencisë së kontraktuar Spark, do të çertifikonte diplomat e lëshuara nga universitetet në Kosovë dhe Serbi, në mënyrë që ato të pranohen si në Serbi ashtu edhe në Kosovë.

Sipas politikave arsimore në Serbi dhe Kosovë, organi më i lartë kompetent për njohjen e diplomave është universiteti në të cilin aplikon studenti. Secili universitet harton rregullat e tij të cilat rregullojnë procedurat e njohjes. Nuk ekzistojnë kritere të qarta dhe të harmonizuara, dhe procesi është ende është duke u zhvilluar si procedurë e “nostrifikimit”, e jo si procedurë e “njohjes”. Nostrifikimi është procedurë e cila fokusohet më shumë në krahasimin e programit të një institucioni të huaj të shkollimit të lartë, e jo aq në rezultatet e studimeve. Nëse ka dallime thelbësore në lëndët mesimore, aplikuesit mund t’i kërkohet t’i nënshtrohet provimeve shtesë. Pra studentët mund të aplikojnë për njohje në universitet pasi ta kenë pranuar çertifikatën nga EUA, por njohja dhe nostrifikimi i diplomave është vendim i universiteteve.

Edhe pse EUA ka çertifikuar më shumë se 400 diploma nga Kosova dhe Serbia, Beogradi ka njohur vetëm 15 sosh, kurse Prishtina ende nuk e ka njohur asnjë. Një përfaqësues i qeverisë së Kosovës ka thënë se Kosova nuk ka qenë në gjendje ta bëjë një gjë të tillë sepse nuk ekziston një rregullore e cila do ta rregullonte këtë proces. Megjithate, zyrtarët tjerë të Kosovës kanë pranuar se mosnjohja ka qenë poashtu një reagim ndaj pengesave shtesë të vendosura nga Serbia për aplikuesit e Kosovës, diplomat e të cilëve janë pranuar. Serbia ka vendosur hapa shtesë në procesin e njohjes, hapa këta që nuk janë paraparë në marrëveshje. Për më shumë, në maj të vitit 2015, Gjykata Kushtetuese e Serbisë ka marrë vendim që marrëveshja për njohjen e diplomave të Kosovës është jokushtetuese. Megjithate, qeveria e Serbisë ka gjetur një rrugë të re përreth kësaj çështje, duke lëshuar një dekret të ri i cili mundëson njohjen.

Procedura e njohjes dhe nostrifikimit është e komplikuar, e gjatë dhe e kushtueshme. Ajo mund të zgjasë deri në dy vite dhe të kushtojë rreth 300 euro, prej të cilave pjesa më e madhe janë shpenzime të përkthimit dhe pagesave administrative të universitetit. Këto procedura të komplikuar në Serbi dhe Kosovë vlejnë për të gjithë studentët me diploma të huaja.

Universiteti i Mitrovicës nuk është përfshirë në marrëveshjen e vitit 2011. Shumica dërrmuese e serbëve të Kosovës marrin diploma nga ai universitet, i cili nuk njihet nga Prishtina. Si pasojë, të diplomuarit e universitetit në Mitrovicë nuk mund të punësohen në institucionet qendrore dhe lokale të Kosovës. Pjesëmarrësit në diskutim kanë thënë se

nevojitet një marrëveshje e veçantë për universitetin në Mitrovicë. Qeveria e Kosovës është duke përgatitur një propozim për një zgjidhje të përkohshme, e cila nuk do të përfshinte njohjen e universitetit, por do t'i njëhte diplomat e tij duke bërë kështu të mundur që të diplomuarit të punësohen në institucionet publike të Kosovës. Sipas kësaj zgjidhje, një komision do t'u lëshonte çertifikatat e nevojshme të diplomuarve të universitetit në Mitrovicë, të cilët më pas do të mund të punonin në institucionet e Kosovës. Zyrtarët qeveritarë të Kosovës kanë thënë se komisioni do të fillojë punën deri në muajin nëntor të vitit 2015. Megjithatë, plani duhet të miratohet nga parlamenti i Kosovës.

Hapat e mëtejme

1. Ministritë e arsimit të Kosovës dhe Serbisë duhet t'i dërgojnë raportet e tyre rreth njohjes së diplomave parlamenteve të tyre, me shpjegimin se pse procesi është bllokuar.
2. Komisionet parlamentare të Serbisë dhe Kosovës duhet të kërkojnë një raport nga Bashkimi Evropian dhe të pyesin nëse agjencioni i kontraktuar, Spark, do të mund të vazhdojë të ndihmojë në këtë proces, apo nëse duhet kontraktuar një tjetër organizatë për të ndërmjetësuar me EUA-në. Kontrata e Spark-ut me EUA-në ka skaduar. Parlamentarët duhet poashtu t'i shohin mundësinë që vetë ata të hartojnë propozime në mënyrë që procesi të zhbllkohet.
3. Ministritë e arsimit të Kosovës dhe Serbisë duhet të bashkëpunojnë drejtpërdrejt në eliminimin e pengesave teknike në proces. Ata duhet ta centralizojnë procesin e njohjes së diplomave dhe të zhvillojnë procedura të duhura për rregullimin dhe përsheptimin e procesit. Ata duhet të koordinohen me universitetet në mënyrë që procesi i njohjes dhe nostrifikimit të mos zgjasë dy vite.
4. Dy anëtarë nga secili parlament janë pajtuar që të angazhohen në hapat e mëtejme me qeveritë dhe parlamentet e tyre dhe të raportojnë në takimit e rradhës të Grupit për Bashkëpunim, në vjeshtë të këtij viti.

Pjesëmarrësit

Besim Beqaj, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Partia Demokratike e Kosovës
Gordana Comic, Anëtare e Parlamentit të Serbisë, Partia Demokratike
Aida Corovic, Anëtare e Parlamentit të Serbisë, Partia Demokratike
Illir Deda, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Lëvizja Vetëvendosje
Blerta Deliu Kodra, Anëtare e Parlamentit të Kosovës, Partia Demokratike e Kosovës
Sadri Ferati, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës
Blerim Grainca, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës
Biljana Hasanovic Korac, Anëtare e Parlamentit të Serbisë, Partia Social Demokrate
Riza Halimi, Anëtar i Parlamentit të Serbisë, Partia për Veprim Demokratik
Nada Lazic, Anëtare e Parlamentit të Serbisë, Lidhja e Social Demokratëve të Vojvodinës
Ganimete Musliu, Anëtare e Parlamentit të Kosovës, Partia Demokratike e Kosovës
Vladimir Orlic, Anëtar i Parlamentit të Serbisë, Partia Progresive Serbe
Zenun Pajaziti, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Partia Demokratike e Kosovës
Krstimir Pantic, Anëtar i Parlamentit të Serbisë, Partia Progresive Serbe
Slobodan Petrovic, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Lista Srpska
Dejan Radenkovic, Anëtar i Parlamentit të Serbisë, Partia Socialiste e Serbisë
Katarina Rakic, Anëtare e Parlamentit të Serbisë, Partia Progresive Serbe
Branko Ruzic, Anëtar i Parlamentit të Serbisë, Partia Socialiste e Serbisë
Teuta Sahatqija, Anëtare e Parlamentit të Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës
Janko Veselinovic, Anëtar i Parlamentit të Serbisë (i pavarrur)
Armend Zemaj, Anëtar i Parlamentit të Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës
Bujar Gallopeni, Koordinator për Bashkëpunim Ndërkombëtar, Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë e Kosovës
Shpetim Gashi, Nënpresident, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Alex Roinishvili Grigorev, President, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Valerie Hopkins, Gazetare, Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese, BIRN Kosovë
Arber Kuci, Bashkëpunëtor, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Kristina Marty Lang, Ambasadore e Zvicrës në Kosovë
Igor Novakovic, Bashkëpunëtor, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Predrag Nikolic, Zëvendëszyrtar Ndërlidhës në Misionin e BE-së në Prishtinë
Pablo Padrutt, Atashe, Ambasada e Zvicrës në Kosovë
Dejan Pavicevic, Zyrtar Ndërlidhës në Misionin e BE-së në Prishtinë
Saskia Salzmann, Këshilltare Rajonale e Sigurisë Njerëzore, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme i Zvicrës
Talia Wohl, Zyrtare e Programit, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme i Zvicrës